

ОРГАНИЗОВАЊЕ НАРОДНЕ ВЛАСТИ У ЗЕМУНУ 1945. ГОДИНЕ

I

По ослобођењу Земунa 22. октобра 1944. године, пошто је још увек било ратно стање, највећи број функција народне власти био је у рукама војне команде (Команде места), која је — поред осталог — вршила мобилизацију људства за НОВЈ, као и мобилизацију возила (моторних и запрежних) за превоз људства, хране, одеће и другог материјала за фронт и рањеника са фронта. Судску и тужилачку функцију вршили су војно-судски органи.

Но упоредо с тим, и у Земуну — као и у свим другим ослобођеним местима — организована је и цивилна народна власт. То је у Земуну било релативно лако, с обзиром на организованост, интензитет и масовност учешћа родољуба Земунa у народноослободилачкој борби и на њихову политичку и организациону припремљеност за рад у слободи. Непосредно по ослобођењу Земунa и све до општих избора за органе народне власти у Војводини у односу на градски народноослободилачки одбор — а до 15. маја 1945. године у односу на рејонске народноослободилачке одборе — функцију цивилне народне власти вршили су Градски народноослободилачки одбор Земунa и рејонски народноослободилачки одбори бирани јавним гласањем на конференцијама грађана које је организовао Народноослободилачки фронт. Тако су поред Градског народноослободилачког одбора Земунa (коме је председник био Љуба Миловановић а секретар Стојан Свиларић) изабрана четири рејонска народноослободилачка одбора и то: Народноослободилачки одбор I рејона за подручје Доње вароши (председник Станко Крајновић, секретар Даница Живановић), НОО II рејона за подручје Горње вароши (председник Стеван Шуваковић, секретар Славка Цветковић), НОО III рејона за подручје Железничка колонија, Калварија и данашња „Сутјеска“

(председник, секретар Рудолф Шоштарић) и НОО IV рејона за подручје Тошин бунар улице, Вртларске и других околних улица до железничке станице (председник Газикаловић Трифун, секретар Драгица Хаџић).

Основни задаци ових органа народне власти у Земуну произилазили су из чињеница да је рат још увек трајао, да су окупатор и домаћи квислинзи, који су тек били напустили Земун, оставили за собом дезорганизовану администрацију, привреду, здравство, школство итд., да је са окупатором Земун напустио велики број „фолксдојчерских“ породица из насеља „Францтал“, оставивши своје куће пуне намештаја и друге имовине итд. Требало је у тим условима организовати помоћ фронту, приступити обнављању администрације, привреде, здравства, школства итд. Те задатке остваривао је Градски народноослободилачки одбор Земунa непосредно или преко рејонских народноослободилачких одбора који су — поред тога — организовали и исхрану становништва, скупљали народну имовину (бившу фашистичку, а и другу напуштenu имовину) и обезбеђивали је пописом и магационирањем (ако се радило о покретној имовини), вршили дистрибуцију слободног стамбеног простора, издавали „пропуснице“ за Београд и фронт итд.

Један део функција војних органа прешао је на новоосноване органе Народне милиције (јавна безбедност и др.).

Такво стање било је до маја 1945. године када су расформирани рејонски народноослободилачки одбори и као орган народне власти у Земуну остао је само Градски народноослободилачки одбор, а — као његов посебан орган — формирана је Управа народних добара која је у Земуну имала посебан значај, с обзиром на велики обим и велику вредност прикупљене и магациониране покретне напуштене имовине побеглих

фашиста, (који су са собом понели само оно што су у паници због брзог развоја операција НОВ-а за ослобођење Београда на дохват узели).

II

У административно-територијалном погледу Земун је по ослобођењу, све до присаједињења Београду (22. октобра 1945. године), припадао Војводини и имао је статус града. У њему је било седиште не само Градског народноослободилачког одбора Земуна, већ и Среског народноослободилачког одбора за срез земунски, — оба са истим рангом и са истим овлашћењима — сваки на својој територији. Заједнички виши орган народне власти у односу на оба био је Окружни народноослободилачки одбор у Сремској Митровици.

Карактеристично је да је назив „народноослободилачки одбор“ у нашој земљи свуда задржан и по ослобођењу, мада је тај назив био адекватан за период пре ослобођења. То је разумљиво, с обзиром на време настанка народноослободилачких одбора, као основних органа народне власти, ствараних већ у првим данима оружаног устанка против окупатора и домаћих издајника на ослобођеној и полуослобођеној територији, а и с обзиром на њихов карактер и задатке, који су се настављали и по ослобођењу појединих подручја све до коначног и потпуног ослобођења наше земље. С друге стране, тај назив је био тако дубоко усађен у свест родољубивих народних маса, да га је било тешко код њих заменити другим, ма колико адекватнијим за период по ослобођењу и без обзира што је у првим законским актима по ослобођењу који су се односили на органе народне власти усвојен назив народни одбор (без атрибута „ослободилачки“). Ово је карактеристично и за Земун у коме се назив „народноослободилачки одбор“ задржао и после првих општих избора из јула 1945. године, па се протеже и у 1946. годину, како се види из докумената из тог времена, мада се, на пример, већ у изборним документима — који се односе на прве опште изборе за органе народне власти у Војводини одржане у јулу 1945. године — појављује и назив „народни одбор“ (без атрибута „ослободилачки“), али недоследно (на пример појављује се назив Окружни народни одбор у Сремској Митровици, али истовремено се највиши орган народне власти у Војводини и даље назива Главни народноослободилачки одбор Војводине).

Поред ове опште карактеристике тог периода организовања народне власти у нашој земљи, друга карактеристика — специфична за Земун — је тешко мирење са губитком статуса града после присаједињења Београду. Мада је до тога дошло 22. октобра 1945. године, из докумената се види да је назив „Градски народноослободилачки одбор“ у Земуну задржан и после тога, па и у 1946. години. Уз то, када је после присаједињења Земуна Београду основан посебни Срески суд за Земун (пре тога постојао је заједнички срески суд за Земун и Срез земунски), а то је било у новембру 1945. године — тај суд је добио назив Срески суд за град Земун, који је задржан и у 1946. години. Могло би на први поглед изгледати да се радило само о терминолошком немирењу са новим статусом Земуна, али се стварно радило о суштинском немирењу које је дошло до изражаја у дискусијама о идеји присаједињења Земуна Београду у којима је изражавана бојазан да ће Земун, у саставу Београда, бити заостављен, да ће се „срозати“ са статуса града на статус једног од београдских рејона, да ће заостати у развоју, изгубити право да сам, преко својих органа народне власти, одлучује о својим проблемима итд.

III

Пре него што се томе приступило у осталим крајевима наше земље, у Војводини се одмах по ослобођењу — тј. већ у јуну месецу 1945. године — приступило организовању општих избора за органе народне власти на основу Одлуке о спровођењу избора за месне, градске, среске и окружне, те за Главни народноослободилачки одбор Војводине коју је донео ГНООВ. Ти избори, према цитираној одлуци, имали су бити спроведени на основу општег, једнаког и непосредног права гласа (тада популарније називаног „бирачко право“) и то тајним гласањем, а њима су имале да руководе изборне комисије. Подлога за изборе били су привремени бирачки спискови.

Карактеристику ових избора најбоље илуструју подаци о „бирачком праву“ и бирачким списковима. О једном и другом одлучивали су грађани на конференцијама које је организовао Народноослободилачки фронт. Основно мерило о томе да ли ће неки грађанин имати бирачко право и бити уписан у бирачки списак (или из њега бити избрисан, ако је већ био уписан) — био је његов однос према народноослободилачкој

борби, а о томе су се изјашњавали грађани на конференцијама. Према оним који су се било чиме огрешили о НОБ, није било сентименталности, а с обзиром на локацију конференција и добро међусобно познавање грађана из тешког времена окупације — није се могло десити да неко не изгуби „бирачко право“ ако није удовољио том мерилу. Мада је на наведеним конференцијама — које су биле масовно посећене — било и личних обрачуна међу грађанима, то није била њихова карактеристика, јер се радило о изузетним случајевима који су од стране присутних грађана објективизирали у веома оштрим расправама, с обзиром да је у то време питање „бирачког права“ било првенствено питање части, а уз то у доброј мери и питање егзистенције, јер се грађанин који није имао „бирачко право“ није могао запослити у државним предузећима или државним органима и установама.

Тако је било са „бирачким правом“ и бирачким списковима за ове изборе. Оно што је усвојено на конференцијама грађана — то је и остало. Није могло бити друкчије, јер за преиспитивање оцена усвојених на конференцијама није било ни временских могућности. Међутим, већ у припремама за изборе одржане 11. новембра 1945. године за Уставотворну скупштину — на основу изборног закона од 7. августа 1945. године, којим су била регулисана одређена права грађана у вези са „бирачким правом“ и бирачким списковима, било је омогућено грађанима да коришћењем права жалбе (о којој је одлучивао надлежни средњи суд), траже упис у бирачки списак и тиме конституишу своје „бирачко право“.

Друга фаза кампање пред ове прве опште изборе за органе народне власти у Војводини биле су кандидационе конференције грађана, које су такође биле масовно посећене и на којима се водила веома жива дискусија о сваком истакнутом кандидату. Основно мерило кандидовања опет је био однос кандидата према НОБ. Но, да би неко био усвојен као кандидат није било довољно да се није огрешио о НОП, већ се испитивала његова активност у ослободилачкој борби. Без резерве су као кандидати прихватани они који су у НОБ-у учествовали као партизани, као и они позадински радници чији је рад био познат већем броју грађана.

Избори за Градски народноослободилачки одбор Земуна одржани су у недељу 8. јула 1945. године. Одзив бирача био је јединствен. Поред осталих, којих се не сећам, за чланове одбора су изабрани:

Анокић Димитрије, Атанацковић Лука, Бабин Владимир, др Бабоселац, Бајић Живка, Бешенски Илија, Вујчић Душан, Вуковић Јуре, Галогача Слободан, Галогача Стеван, Деклева Драго, Здуњић Фрања, Здуњић Никола, Иванковић Бука, Јакшић Адам, Јовановић Милан, Јовановић Миленко, Крајновић Станко, Кризманић Савета, Крстић Крста, Лакочевећ Пера, Млакар Аца, Паушак Евица, Радаковић Славко, Рајшић Илија, Раусављевић Јован, Свилярић Стојан, Цветковић Славка, Цигић Радосав, Хаџић Драгица, Шиќић Петар и др.

Градска изборна комисија, чији је председник била Марија Чабрић, издала им је уверења о избору.

Новоизабрана скупштина Градског народноослободилачког одбора Земуна (у то време означавана као „пленум“ не само у усменом општењу, већ и у званичним актима) — актом који су потписали дотадашњи председник Љуба Миловановић и секретар Стојан Свилярић, сазвана је за суботу 14. јула 1945. године ради конституисања (акт Градског народноослободилачког одбора Земуна бр. 8563 од 13. јула 1945. године). Тој њеној седници присуствовао је секретар Окружног народноослободилачког одбора у Сремској Митровици, Јефта Јеремић.

Скупштина је изабрала за председника Анокић Димитрија, за секретара Вујчић Душана, за потпредседнике Атанацковић Луку и Бешенски Илију. За чланове Извршног одбора изабрани су и: Бајић Живка (повереник за просвету и културу), Галогача Стеван (повереник за трговину и снабдевање), Здуњић Фрања (повереник за индустрију и занатство), Јовановић Миленко (повереник за комуналне послове), Крстић Крста (повереник за стамбене послове), Паушак Евица (повереник за социјално старање и народно здравље), Свилярић Стојан (повереник за пољопривреду), Цветковић Славка (повереник за финансије и шеф Управе народних добара). За унутрашње послове био је задужен потпредседник одбора Атанацковић Лука, а шеф одсека за унутрашње послове био је Воћалски Матија.

IV

Пред новоизабраним Градским народноослободилачким одбором Земуна, а посебно пред његовим Извршним одбором, стајали су веома крупни и веома сложени задаци и то у условима који су били не-обично тешки. Може се рећи да у то време,

осим ентузијазма грађана и упорности комуниста који су били организатори и носиоци свих активности у граду и који су знали да на томе мобилишу радне масе и омладину, мало се чиме другим располагало.

Требало је, поред осталог, обновити и организовати привреду (индустрију, пољопривреду, занатство, трговину, саобраћај итд.) у условима када су неке велике фабрике још увек биле у рукама приватних власника („Икарус“, фабрика кожа „Дохналек“, електрична централа и др.), који се нису много старали о производњи и о заштити фабричког инвентара од развлачења, када је трговина такође била делимично у приватним рукама, када је железнички саобраћај био тек почео да се сређује (оправком порушених пруга и мостова), кад за индустрију није било репродукционог материјала и слично.

Због дезорганизоване индустријске и пољопривредне производње, као последице разарања и пустошења од стране окупатора, снабдевање грађана основним средствима исхране, одеће, обуће и др. било је у Земуну веома тешко, а то је потенцирано и шпекулацијом, као редовним пратиоцем несташице.

Стамбени проблем, који је и иначе био тежак због тога што Земун није ни имао неки богат стамбени фонд и који је поштрен уништењем једног броја стамбених зграда бомбардовањем и усељењем појединих надлештава и друштвених организација у неке веће стамбене зграде у центру, био је сваког дана све тежи због свакодневног механичког прираштаја становништва. Кроз просторије стамбеног одсека (чији шеф је тада био Богољуб Стојковић) буквално се није могло проћи од великог броја грађана који су захтевали какве такве станове.

Проблеми социјалне заштите нису ни мало били лакши од осталих проблема. Било је случајева да жене палих бораца упадну у просторије председништва Градског народноослободилачког одбора Земуна са малом децом и оставе децу у канцеларији председника и секретара — „да се они о њој старају“.

Проблеми прихватања и укључивања у рад демобилисаних бораца ЈНА, такође су били стално присутни.

Због ових и других проблема, проблеми школства и здравства — мада веома актуелни — потиснути су у то време у други план у погледу обезбеђења за њих потребног простора, кадрова, инвентара и других потреба.

После доношења Закона о колонизацији на заседању Привремене народне скупштине ДФЈ, које је започело 7. августа 1945. године (као Треће заседање АВНОЈ-а) у Земуну је уз све ове проблеме стао и веома сложени проблем колонизације, с обзиром на то да је требало колонизовати једно од највећих насеља Земуна — некадашњи „Францтал“ (доцније „Сутјеска“) који су напустиле фашистичке породице пред ослобођење Земуна и који је делом био и стихијски насељаван од стране борачких и других породица из оближњих сремских села пре доношења Закона о колонизацији.

Упоредо са овим проблемима, требало је организовати попис ратне штете, извршити припреме за изборе за Уставотворну скупштину (одржане 11. новембра 1945. године), извршити конфискацију непријатељске имовине, заштитити је од развлачења и по одређеном критеријуму извршити расподелу покретности, организовати финансије (обезбедити прилив државних и општинских прихода и рационално их трошити), извршити припреме за утврђивање и одузимање ратне добити итд.

Услови за разрешавање свих ових проблема били су тим неповољнији што је администрација ГНОО Земун била тек у повоју, а и смештајни услови су отежавали координацију у раду Одбора. Наиме, Одбор је са својим административним апаратом био разбацан по разним зградама. Тако на пример, Председништво је било смештено у једном делу садашње судске зграде, финансије су биле смештене у очуваном делу садашње зграде општинске скупштине (други — већи део био је срушен бомбардовањем), трговина и снабдевање су биле смештене у главној улици у кући „Недичиној“, унутрашњи послови су били у згради на „Житном тргу“, а у садашњој згради СУП-а били су стамбени одсек и неке друге службе итд.

V

Велику помоћ у раду на организовању народне власти и у овом периоду пружао је одговорним функционерима ГНОО Земуна Срески (доцније Месни) комитет Партије, а главни ослонац у спровођењу тада најактуелнијих задатака народне власти били су комунисти који су радили у администрацији одбора и остали.

Треба напоменути да је до присаједињења Земуна Београду (22. октобра 1945. године) у Земуну постојао само Срески ко-

ОКРУЖНА ИЗБОРНА КОМИСИЈА У СРЕМСКОЈ МИТРОВИЦИ

На темељу чл. 38 Одлуке о спровођењу избора за месне, градске, среске и окружне, те за Главни народно ослободилачки одбор Војводине ова изборна комисија издаје следеће

У в е р е њ е

Овим се потврђује, да је Vujičić Dušan, rođj. 1912, diplom. pravnik iz Zemuna, Srbin,

на изборима за скупштину окружног народног одбора у Срем. Митровици изабран за члана скупштине

Срем. Митровица, 24 јула 1945 год.

Претседник
Окружне изборне комисије:

(Signature)
(С. Љубинковић)

Документ којим се потврђује избор Душана Вујичића за члана скупштине окружног народног одбора у Сремској Митровици 24. јула 1945.

Document qui confirme l'élection de Dušan Vujičić à la fonction de membre de l'assemblée du comité populaire régional à Sremska Mitrovica le 24 juillet 1945

ПРЕТСЕДНИШТВО ГЛАВНОГ НАРОДНООСЛОБОДИЛАЧКОГ ОДБОРА ВОЈВОДИНЕ - НОВИ САД

Друг-ца Вујичић Душан
из Земун, срез Земун, округ Ср. Митровица
је члан бирачког тела за избор Главног народноослободилачког одбора Војводине.
Именовани има право на бесплатну исхрану у ресторану хотела „Краљица Марија“ и на бесплатно преноћиште код Момчић Мена
улица Јосифа Јуричића бр. 6, бр. стана

Ова карта служи истодобно и као улазница на скупштину, заједничку вечеру, која ће се одржати у понедељак 30 јула у 8 часова у „Краљица Марија“, као и на све приредбе које буду организоване у част гостију. — Карта важи за 30 и 31 јули 1945 године.

СМРТ ФАШИЗМУ - СЛОБОДА НАРОДУ!

Секретар,
ТОМА ГРАНФИЛ, с. р.

Претседник,
АЛЕКСАНДАР ШЕВИЋ, с. р.

Шт. ГНООВ-а 45-1319

Карта која власнику даје право на бесплатно становање и исхрану
Ticket donnant roit au titulaire au logement et à l'alimentation gratuits

митет партије као највиши партијски орган за Земун и срез земушки. Непосредни виши партијски орган био је Окружни комитет Партије у Сремској Митровици. Секретар Среског комитета у Земуну био је тада Атанацковић Лука „Милутин“ (који је при конституисању новоизабраног Градског народноослободилачког одбора изабран за једног од два потпредседника). Због просторне удаљености, мање је било непосредне помоћи у организацији народне власти у Земуну од стране Окружног комитета Партије.

После присаједињења Земуна Београду, формиран је у Земуну Месни комитет Партије, коме је непосредно виши партијски орган био Градски комитет Партије Београда (који је у то време такође носио назив „Месни“). Секретар Месног комитета Партије за Земун био је Бобић Никола.

После ове партијске реорганизације (која је нужно пратила нову административно-територијалну припадност Земуна), партија је била у могућности да се много више ангажује на организацији народне власти у Земуну и на организовању комуниста за што успешније разрешавање низа проблема о којима је било речи. У овим условима далеко је већа помоћ била и од стране Градског комитета, него раније од Окружног из разумљивих разлога (просторна блискост и проблемска сродност Земуна и осталог београдског подручја).

Писац ових редова располаже нотесом у који је — као члан Месног комитета Партије — уносио забелешке са састанака комитета и појединих основних партијских организација које документују ово што је речено. Мада те забелешке почињу са 19. децембром 1945. године (и обухватају период до краја марта 1946. године), оне су карактеристичне и за период од два-три месеца раније.

VI

Извесну помоћ у организовању народне власти у Земуну после избора од 8. јула 1945. године до присаједињења Земуна Београду, пружали су и Окружни народноослободилачки одбор у Сремској Митровици и Главни народноослободилачки одбор Војводине у Новом Саду, али то је била углавном посредна помоћ кроз опште акте (одлуке) и разна писмена упутства организационог карактера и друга.

Када је реч о овим вишим органима народне власти у Војводини треба нагласити

да се раније цитирана Одлука ГНООВ-а о спровођењу избора у Војводини из јуна 1945. односила и на њих.

На основу те Одлуке, на дан 22. јула 1945. године одржани су избори за Скупштину окружног народног одбора у Сремској Митровици, што се види из уверења које је 24. јула 1945. године издала Окружна изборна комисија у Сремској Митровици изабраним члановима скупштине (председ-

AGITPROP
SREMSKOG ODBORA JEDINISTVENOG NARODNO
OSLOBODILAČKOG FRONTA SRBIJE
Datum: 24. jula 1945. godine
BROJ: _____/1945. godine

SVIHA ODBORIMA JEDINISTVENOG NARODNO OSLOBODILAČKOG
FRONTA SRBIJE SRBIMISLOVNO

Dragi članovi:

Šaljemo vam materijal za proslavu Međunarodnog ženskog dan 8. MARTA koja treba odmah podeliti ženama a ako je potrebno može biti uključena de učestvuje u tom kulturnom programu. Društvo treba odmah i povećati sa predstavnicima APŽ i sa predstavnicima ženskog saveza da osposobe organizativnu komisiju i da odmah kao mladištinu učinite sve spremne i se programi mogu dobro spremiti do 8. MARTA, žene mogu učestvovati u svim ženski u svim odmah i pozvati ih da učestvuju u proslavi.

Međunarodni ženski dan 8. MARTA napredna žene celoga sveta, i dana one manifestuju svoju ljubav prema slobodi i prema svemu što je vredno.

8. MART treba da naročito svedči u podizanju poboljšavanja sv svih naroda od strane Hitlera. Žene svih narodnosti želeće proslaviti su taj dan u znak borbe protiv fašizma kao najveće neprijateljice sv naroda i posebne slobode žena.

Ova rečica ni prvi put proslavljanu ovaj dan, osloboditeljice o fašističke tiranije, proslavljamo ga u uslovinj izopćenje naše nove D krateke Federativne Jugoslavije.

Da bi se taj dan što bolje o slave, potrebno je da odbori A zajedno sa celim odborom jedinstvenog narodno oslobodilačkog fronta i organizuju proslavu /na sam dan 8. Marta u veče./

Društvo odmah organizuje organizativnu komisiju i što tađe se povećati sa APŽ uključujući i trudite sa da bi program što bolje um a polje podelite ženama nastoje da ob i nauči.

Mi će mo vam javiti ko će govoriti na taj dan u svedeću s M. SURE PARIŽU - SLOBODA NARODU

Sekretar agitpropa,

Факсимил позива на организацију прославе 8. марта

Fac-similé du document invitant à organiser la fête du 8 mai

ник Окружне изборне комисије био је С. Љубинковић), од којих један примерак издат њему као изабраном члану Скупштине поседује писац ових редова.

Новоизабрана скупштина Окружног народног одбора састала се негде између 24 и 29. јула 1945. године у Сремској Митровици

ради конституисања и ради избора чланова бирачког тела за избор Главног народноослободилачког одбора Војводине.

На тој седници дотадашњи секретар Окружног народноослободилачког одбора Јефта Јеремић поднео је извештај о раду Одбора и његовим наредним задацима, као и о задацима новоизабраних месних, градских и среских народноослободилачких одбора. Потом је за председника Одбора

тадашње председништво ГНООВ-а (председник Александар Шевић, и секретар Тома Гранфил). Једним примерком потврде располаже писац ових редова као један од чланова тог бирачког тела из које се види да је то бирачко тело имало статус Скупштине Војводине, да се она састала у понедељак 30. јула 1945. године у Новом Саду и радила два дана. На седници те Скупштине дотадашњи секретар ГНООВ-а Тома Гранфил поднео је извештај о раду ГНООВ-а и наредним задацима свих представничких органа народне власти у Војводини. Скупштина је донела и историјску одлуку о присаједињењу Војводине Народној Републици Србији са статусом аутономне јединице, с тим што се та одлука односила на Срем, Банат и Бачку — а у односу на Барању одлучено је да уђе у састав Народне Републике Хрватске. Скупштина је, поред тога, изабрала нови Главни народноослободилачки одбор Војводине.

VII

На дан прве годишњице ослобођења Земунa 22. октобра 1945. године одржана је свечана седница Скупштине градског народноослободилачког одбора Земунa из којој је, поред осталог, донета одлука о издвајању Земунa из састава Војводине односно о присаједињењу Земунa Београду. За представнике Земунa у Извршном одбору Народног одбора Београда — чланове ИОНО-а Београда изабрани су одборници Вујчић Душан, Јовановић Миленко, и Шикић Петар.

Ово је био преломни моменат у даљем развоју Земунa, који је од тада кренуо бржим темпом, с обзиром на пуну и свестрану помоћ ИОНО-а Београда у организовању не само органа народне власти у Земуну, већ и у организовању и оживљавању привреде у Земуну и свих других области друштвеног живота.

VIII

Ова одлука се огледала и у партијском раду (о чему је већ било речи), а — поред осталог — нужно је наметала и реорганиза- цију судства.

Наиме, пре те одлуке у Земуну је постојао један срески суд за град Земун и Срез земунски коме је непосредни виши суд био Окружни суд у Сремској Митровици (слично је било и са јавним тужилаштвом). Тај

АНУПРРОС
КОС ОДБОРА ЈЕДИНСВЕТОС НАРОДНО
ОСЛОБОДИЛАЧКОС ФРОНТА ЗЕМУН
дана 26 Јануарија 1945 година
ОЈ: 132

SVINA ODBORNA JEDINSTVENOS NARODNO OSLOBODILACKO
FRONTA SREMA KOSMETOS

- Dvaod dnevni:

Prava izveštajima koji stizu sa Fronta naši borci, naročito borci
zemunjske Voivodinske divizije, jako otkrivaju u ruznim stvarima
svima, naravno, rukovodstvu. Upravo izveštaji su pokazali na položaju
u našim borovima treba da postavimo kojike god možemo, i to čim pre.
Odbor J. O. S. treba da obavodiju preko 5 lokalnih grupa, a
je preko masovne konferencije narodu, čona na masovnoj konferenciji
na u svaki mogući način kada ljudi iz porvati na saradnju, na poslovanju
Ukoliko treba, treba da ima masovne konferencije i da preko ov-
takvih podvare što više mogu.
Traba od poljiti i vani, a zatim čona da organizuju grupa i da
u što bolje mogu.
Mi znamo da su naši seli, koji su očajno oslobodjeni već dugo
lani, ali ipak treba nastojati da se što više sakupi tih stvari.
Čim budete bez potrebe skupiti otkaz koji liče na masni odbor
da bi mogli otkaz na frontu slati.
Znači se manifestovati ljubav sa 2. MARET baš ovie ako skupa sa
misku što više mogu.
Svaki da ima volu organizuje i čina.

GRAD ZEMUN - ZEMUN NARODNI

Sekretar opterećen

Факсимил позива за помоћ борцима на фронту у зимској одећи

Fac-similé de l'appel lancé pour venir en aide aux combattants sur le front

поново изабран Ђорђе Бошковић — Бата, а за секретара поново је изабран Јефта Јеремић.

Том приликом изабрани су и представници Срема за бирачко тело за избор Главног народноослободилачког одбора Војводине којима је о томе издало потврде до-

суд је основан у јулу месецу 1945. године, када је престао са радом Војни суд у Земуну.

Председник тог заједничког Среског суда био је др Ђирил Абафи, а судије Бокун Рајко и Свиларић Сретен.

После 22. октобра 1945. године (негде половином новембра) надлежни орган Народне Републике Србије донео је одлуку о оснивању Среског суда за град Земун, а Скупштина народноослободилачког одбора за град Земун на дан 20. децембра 1945. изабрала је за председника тог суда Вујчић Душана, дотадашњег секретара Градског народноослободилачког одбора Земуна, а за судије др Абафи Ђирила, Сасон Аврама и Свиларић Сретена. Изабрано је и 60 присутитеља. Председник суда, судије и при-

судитељи су о томе извештени актом ГНОО-а Земуна бр. 18140 од 27. децембра 1945.

За јавног тужиоца града Земуна именован је Кораћ Милорад, дотад судија једног од београдских среских судова.

Непосредно виши суд овом суду постао је Окружни суд за град Београд, што је за организовање и рад новооснованог Среског суда за град Земун било од великог значаја, с обзиром на честе непосредне контакте са председником и судијама Окружног суда, који су нашем новом суду већ у старту пружили неопходну свестрану помоћ.

У Земуну је, поред новооснованог Среског суда за град Земун и даље остао Срески суд за срез земунски (под Окружним судом у Сремској Митровици). Оба су

Г Р А Д С К И
НАРОДНО ОСЛОБОДИЛАЧКИ ОДБОР ZEMUN

Broj 18140
Dana 27/12, Drug 1945

V U J Č I Ć U DUŠANU
Z E M U N

Gradska skupština za grad Zemun na svom sastanku od 20.XII.1945 g. a u vezi rešenja Ministarstva pravosudja Srbije, zakonodavno-pravno odeljenje br. 21549 od 3.XII.1945 g. izabrala Vas je jednoglasno za:

PRETSEDNIKA SRESKOG SUDA ZA GRAD ZEMUN SA SEDIŠTEM U ZEMUNU

Ovim se obaveštavate znanja radi, s tim da dužnost nastupire odmah.

Smart fašizmu - sloboda narodu !

SEKRETAR: *d. ob moprnt* PRETSEDNIK: *Marko Staj*

Потврда о избору Душана Вујчића за председника Среског суда Земуна
Document confirmant l'élection de Dušan Vujčić à la fonction de président de la Cour
régional de Zemun

била смештена у садашњој судској згради из које се иселило председништво Градског народноослободилачког одбора Земуна.

Основни проблеми које је новоосновани суд својим одлукама разрешавао били су у почетку — у кривичном сектору: суђење по приватним тужбама за увреде и клевете (с обзиром на разна лична разрачунавања грађана у вези са расправљањем о томе ко је какав био у току непријатељске окупације и слично), суђење за недозвољену трговину и шпекулацију, суђење за разне ситније и крупније крађе народне имовине и слично; у грађанском сектору: спровођење конфискације и секвестрације непријатељске имовине са низом тзв. излучних тужби и разни имовински спорови међу грађанима чији су корени потицали такође из времена окупације и непосредно по ослобођењу, — а знатан број случајева расправљан је и по жалбама грађана на одлуке Комисије за ревизију бирачких списка.

Благодарећи великом залагању малог колектива судија и осталих службеника суда — новоосновани Срески суд за град Земун веома брзо се — не само код виших судова, већ и код представничких органа власти у Земуну и Београду и код грађана Земуна — афирмисао као прави народни суд законитошћу својих одлука и брзином и ефикасношћу свог рада.

*

То би био кратак преглед организовања народне власти у Земуну 1945. године, састављен на основу расположиве документације и на основу сећања.

Уколико се у прегледу поткрала нека грешка, до ње је дошло у оним деловима прегледа који су писани на основу сећања, без икакве тенденције било према коме или према чему.

ORGANES LOCAUX DU POUVOIR POPULAIRE EN 1945 A ZEMUN

Dušan Vujčić

Le 22 octobre 1944 la ville de Zemun était libérée et les autorités militaires ne tardèrent pas à confier les charges publiques aux organes locaux du pouvoir populaire. La période de transition fut assez courte, étant donné que les volontaires Partisans d'origine de Zemun étaient nombreux et prêts à prendre en main l'administration de la ville dans les conditions nouvellement créées.

Dès la libération de la ville et pendant la période qui précéda les élections législatives de Voïvodine qui devaient avoir lieu au début du mois de juillet 1945, l'administration de la ville fut confiée au Comité de libération nationale de la ville de Zemun, assisté de quatre comités de rayon dont les membres furent élus au suffrage universel dirigé par le Front National.

Les organes locaux du pouvoir populaire ainsi formés avaient pour objet d'aider l'armée au front, de s'occuper de la réorganisation du système agraire, de la santé publique, de l'instruc-

tion, de l'administration; de procéder à l'inventaire et à la conservation du patrimoine, de trouver une solution rationnelle au problème de logement.

Certaines charges militaires avaient passé à la milice nouvellement formée dont le souci principal était le maintien de l'ordre.

En 1945 les comités de rayon furent dissouts et le Comité de libération nationale de la ville de Zemun resta seul à la tête de l'administration civile.

Avant le 22 octobre 1945 Zemun n'appartenait pas encore à la circonscription de la ville de Belgrade, jouissant du statut de ville de la Province autonome de Voïvodine.

Conformément à l'arrêté du Comité central de libération nationale de Voïvodine de juillet 1945, relatif aux élections des organes du pouvoir, ceux-ci devaient être nommés par le suffrage universel direct. C'est ainsi qu'avaient été élus les Conseils du comité populaire des

villes, des communes, des arrondissements et des régions. Le Conseil provincial de la Province autonome de Voïvodine fut élu au suffrage universel indirect.

Le 8 juillet 1945 avait eu lieu les élections municipales et le Conseil du comité populaire de la ville de Zemun fut élu et constitué le 14 juillet 1945, présidé par un président et deux vice-présidents, assistés d'un secrétaire et de huit membres du Comité exécutif.

Le Conseil devait assumer outre les responsabilités régulières celle de régler la question de la colonie allemande profasciste évacuée et abandonnée, de procéder à l'évaluation des dommages-intérêts, à la confiscation des biens illicitement acquis durant la guerre et des propriétés des ennemis de la nation.

Le 22 octobre 1945 s'était tenue la réunion solennelle du Conseil du comité populaire de la ville de Zemun à l'occasion de l'anniversaire de la libération de la ville et on avait décidé alors de l'incorporer à la circonscription de la ville de Belgrade. Trois membres du Conseil furent délégués pour représenter Zemun au sein du Conseil municipal de Belgrade.

A partir de ce moment l'évolution de Zemun prend son essor et le pouvoir populaire n'avait pas été le seul à profiter des bénéfices offerts par la capitale dont le but était de promouvoir le progrès économique et sociale du nouveau quartier.

L'administration judiciaire (juridiction judiciaire et parquet) avait connu une évolution pareille à celle de l'administration civile.

Les magistrats des tribunaux militaires avaient cessé de régler les affaires au mois de juillet 1945. A partir de cette date, aussitôt après la création d'un tribunal d'arrondissement sous la juridiction de la cour départementale de Sremska Mitrovica, le 22 octobre 1945, il y avait eu scission et le tribunal de la ville de Zemun avait été créé sous la juridiction de la cour départementale siégeant à Belgrade, vis-à-vis du tribunal d'arrondissement Zemun rentrant dans la juridiction de la cour départementale de Sremska Mitrovica.

Le parquet avait subi une évolution analogue.